

Секція: Економіка та управління підприємствами

Шереметинська Оксана Валеріївна

кандидат економічних наук, доцент

Національний університет харчових технологій

м. Київ, Україна

ОЦІНКА ВПЛИВУ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕД ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

На сучасному етапі трансформації міжнародних економічних процесів посилюється роль економічних чинників на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств харчової промисловості. Дія економічних важелів має суттєвий вплив на прийняття управлінського рішення щодо доцільності здійснення ЗЕД підприємствами, тому для обґрунтування цих рішень важливою умовою є проведення всебічного аналізу середовища в якому функціонує підприємство суб'єкт ЗЕД.

Фактори що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності можна поділити на внутрішні і зовнішні.

Зовнішні фактори, що впливають на діяльність підприємства на мікрорівні – це ті чинники, які виникають у результаті державної політики, діяльності конкурентів, тобто мають вплив на рівні держави, де функціонує підприємство, та на які окремі суб'єкти господарювання не мають впливу. На макрорівні діють фактори, що мають вплив зі сторони іноземних конкурентів та країни партнера. Внутрішні фактори мають місце в межах підприємства і спричинені його діяльністю.

Для того щоб прогнозування реалізації ЗЕД було більш ефективним в першу чергу слід зосередитись на факторах зовнішнього середовища і провести їх систематизацію та групування (рис. 1).

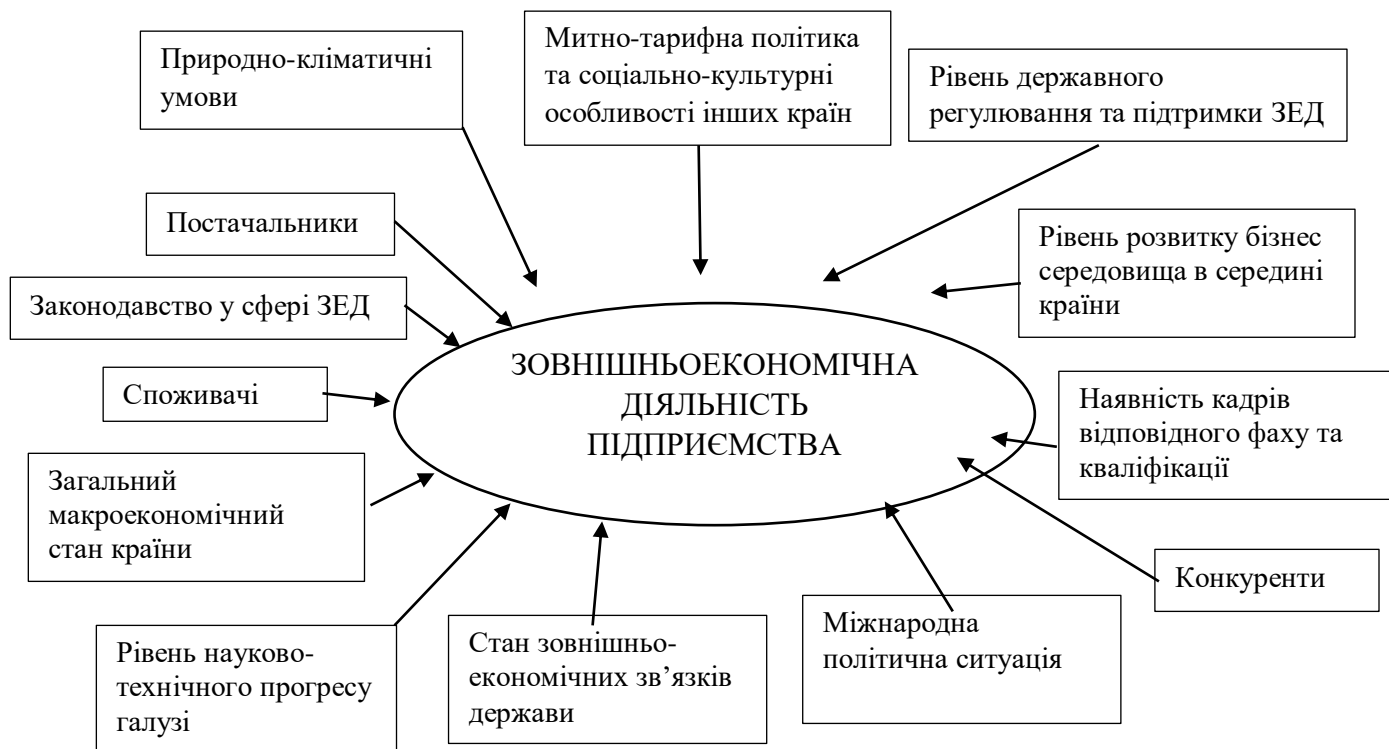

Рис. 1. Фактори зовнішнього середовища, що впливають на ефективність ЗЕД підприємства

Зовнішнє середовище підприємств харчової промисловості можна охарактеризувати як загальне оточення, середовищем непрямого впливу або багатоваріантністю чинників, що не піддаються контролю. Воно має прямий вплив як на кожне окреме підприємство, так і на всю сукупність підприємств, що здійснюють господарську діяльність у певній країні або регіоні.

Зовнішнє середовище характеризується наступними ознаками:

- багаторівневність та системність чинників;
- обмеженість впливу з боку підприємства на його зовнішнє середовище;
- унікальність зовнішнього середовища для конкретного підприємства.

Для оцінки зовнішнього середовища та сили його впливу доцільно скористатись PESTаналіз. Аббревіатуру утворено з англ. слів policy, economy, society, technology, що позначають основні групи чинників:

політичних, економічних, соціальних і технологічних, які впливають на підприємство.

Загальний стан зовнішнього середовища можна визначити за допомогою таких груп показників:

- стан економіки та ринків (економічні чинники);
- діяльність уряду (політико-інституційні чинники);
- структурні зміни;
- науково-технічні тенденції;
- природно-економічні чинники.

Усі окремі складники зовнішнього середовища взаємопов’язані, тобто зміни одного з них (наприклад, політичного чи економічного) призводять до значних змін інших (наприклад, у соціально-демографічному чи правовому).

Політика вивчається, тому що вона регулює владу, яка в свою чергу визначає середовище компанії і отримання ключових ресурсів для її діяльності. Основна причина вивчення економіки — це створення картини розподілу ресурсів на рівні держави, яка є найважливішою умовою діяльності підприємства. Не менш важливі споживчі переваги визначаються за допомогою соціального компонента PEST-аналізу. Метою дослідження технологічного компоненту прийнято вважати виявлення тенденцій у технологічному розвитку, які часто є причинами змін і втрат ринку, а також появи нових продуктів.

Метою PEST –аналізу є: виявлення змін або тенденцій розвитку чинників зовнішнього середовища; концентрації уваги на тенденціях, які мають найбільше значення для організації; врахування змін, що відбуваються у процесі розробки стратегій організації.

Переважаюча кількість авторів сходяться в думці, що визначальними факторами, що впливають на ефективність ЗЕД підприємств харчової промисловості є:

- фактори впливу з боку державних механізмів: економічні (митно-тарифні, бюджетноподаткові, грошово-кредитні, валютні, цінові); політичні (державна підтримка, відносини із світовими економічними організаціями); соціальні (підготовка фахівців у сфері здійснення ЗЕД, формування ринкової поведінки); адміністративні (ліцензування і квотування, стандартизація та сертифікація, стимулювання конкуренції, формування інфраструктури ЗЕД, страхування, контроль ринку); інституційно-правові (нормативно-правові, стимулюючі);
- фактори впливу з боку ринкових механізмів: економічні (виробництво якісних конкурентоспроможних товарів, вмотивованість у задоволенні потреб на зовнішніх ринках, запобігання дефіциту продукції (сировини), здешевлення виробництва, підвищення ефективності функціонування); організаційні (доступ до інформації, формування конкурентного середовища, формування і встановлення взаємозв’язків між учасниками ЗЕД, вільний вибір партнерів) [2].

Базуючись на результатах аналізу різних поглядів на вплив факторів зовнішнього середовища на ефективність ЗЕД підприємств харчової промисловості, можна сформулювати такі висновки:

Визначення чинників впливу на експортну діяльність підприємства – це процес визначення, аналізу й оцінювання впливу чинників на ЗЕД підприємства з метою виявлення та вирішення невизначених ситуацій у сфері забезпечення і виконання конкретних дій при реалізації ЗЕД.

Базовими визначальними маркерами системи вивчення впливу факторів зовнішнього середовища на ЗЕД підприємства є показники, які відображають вплив основних факторів на його діяльність на зовнішніх ринках: рівень виконання зобов’язань за вартістю; рівень укладення «дорогих контрактів»; частка відновлених бізнес-контрактів у загальній

кількості контрактів; рівень задоволення рекламаций; рівень ритмічності здійснення поставок.

Література

1. Бабій І. В. Вплив факторів на забезпечення зовнішньоекономічної діяльності промислових підприємств / І. В. Бабій // Економіка і суспільство: електронне наукове фахове видання. 2016. Вип. 3. С. 114–118. URL: <http://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal-3>
2. Волкова І. А. Методика аналізу експортно-імпортних операцій в діяльності підприємств / І. А. Волкова, І. В. Гірчук // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2010. № 3 (53). С. 53–55.
3. Курок О. О. Ефективність управління ЗЕД машинобудівних підприємств: вплив факторів і аналіз стану / О. О. Курок // Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2009. № 5, Т. 2. С. 141–144.
4. Мельник О. Г. Діагностика факторів впливу на експортну діяльність підприємства / О. Г. Мельник, М. Я. Нагірна // Інноваційна економіка. 2013. № 5. С. 63–66.
5. Лепеха С. Г. Методико-факторний аналіз експортної діяльності підприємств / С. Г. Лепеха // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2010. № 2. С. 46–56.